

सन्तुलन परीक्षण(Trail Balance)

- लेखा अवधिको अन्त्यमा प्रत्येक व्यावसायिक संगठनहरूले लेखा अभिलेखले गणितीय शुद्धता जाँच गर्नका लागि लेखा परीक्षण तयार गर्नु पर्दछ,
- आर्थिक कारोबारहरूका लागि तयार गरिएका प्रारम्भिक अभिलेखहरू ठिक छन् या छैनन् सम्बन्धित खाताहरूमा ठिक संग प्रविष्टि गरिए गरिएनन् सोको परीक्षण गरी हेर्ने बिधि संतुलन परीक्षण हो,

- सन्तुलन परीक्षण लेखापालनको दोहोरो लेखाको सिद्धान्त अनुसार तयार पारिन्छ,
- दोहोरो लेखापालनको सिद्धान्त बमोजिम एउटै कारोबारको दुई पक्षीय प्रभाव रहन्छ,
- आर्थिक कारोबारहरू का लागि तयार गरिएका प्रारम्भिक अभिलेखहरू ठिक छन् वा छैनन् सम्बन्धित खाताहरूमा ठीकसँग प्रविष्टि गरिए/गरिएनन् सोको परीक्षण गरी हेर्ने विधिलाई सन्तुलन परीक्षण भनिन्छ,

- दोहोरो लेखा प्रणाली अनुसार तयार गरिने हुँदा सन्तुलन परिक्षण मा डेबिट र क्रेडिट को योगफल बराबर हुनुपर्छ,
- डेबिटको कुल योग बराबर क्रेडिटको कुल योग हुन्छ भन्ने मान्यतालाई सन्तुलन परीक्षणले आत्मासाथ गर्नको हुन्छ,

- एक निश्चित समयमा सम्पूर्ण बही खातालाई बन्द गरी त्यसको डेबिट र क्रेडिट मौज्दातलाई क्रमबद्ध रूपमा शिर्षक अनुसार राखिन्छ, जसबाट डेबिट को रकम र क्रेडिटको रकम मेल खान्छ, खादै न भनी जाँच गरिन्छ,
- यदि डेबिट र क्रेडिट बराबर छन् भने गोश्वरा भौचर तथा बहीखाता ठिक छन् तथा बराबर छैन भने कारोबारको प्रविष्टि ठिक छैन भन्ने बुझनुपर्दछ,
- सन्तुलन परीक्षणका लागि कानूनी अनिवार्यता नभए पनि यो एउटा महत्वपूर्ण विवरण हो।
- यसले अन्तिम खाताको तयारीको रूपमा आधार प्रदान गरेको हुन्छ,

- सन्तुलन परिक्षण ले लेखा अंकित कारोबारको अंकगणितीय शुद्धताको पहिचान गर्दछ,
- सन्तुलन परिक्षण लाई खाताहरु निचोड तथा लेखा सम्बन्धी गलतिहरु को निरूपण गर्ने साधनको रुपमा मानिएको छ।

- At the end of the accounting period, every business organization should prepare an audit to check the mathematical accuracy of the accounting records.
- A trail balance is a method of checking whether the initial records prepared for financial transactions are correct or not, and whether they have not been properly entered in the relevant accounts.

- A trial balance is prepared according to the principle of double-entry book keeping,
- According to the principle of double accounting, the same transaction has two side effects,
- The method of checking whether the preliminary records prepared for financial transactions are correct or not, and whether they have been properly entered in the relevant accounts is called a balancing test.

- As it will be prepared according to the double accounting system, the sum of debit and credit should be equal in the balance test.
- The equilibrium test supports the assumption that the sum of debits equals the sum of credits.

- At a certain point in time, the entire ledger account is closed and its debit and credit balances are kept in order according to the heading from which the debit amount and the credit amount are checked to see if they do not match.
- If the debit and credit are equal then the Goshwara (General) voucher and book of accounts are correct and if they are not equal then it should be understood that the transaction entry is not correct,
- Although not a legal requirement for balance testing, this is an important detail.
- It provides the basis for the preparation of final accounts,

- A balancing test identifies the arithmetical correctness of an accounting transaction,
- Balance testing is considered as a tool to squeeze accounts and detect accounting errors.

- A trial balance is a worksheet with two columns, one for debits and one for credits, that ensures a company's bookkeeping is mathematically correct.
- The debits and credits include all business transactions for a company over a certain period, including the sum of such accounts as assets, expenses, liabilities, and revenues.
- Debits and credits of a trial balance must tally to ensure that there are no mathematical errors, but there could still be mistakes or errors in the accounting systems.

सन्तुलन परिक्षण को महत्वः (Importance of Trail Balance)

- ✓ प्रारम्भिक अभिलेख र खातावहीको हिसाव कितावहरुको अंकगणितीय शुद्धता जाँच गर्न,
- ✓ समयमा नै गल्तीहरु पत्ता लगाइ सच्याउन
- ✓ खाताको सारांश पत्ता लगाउन,
- ✓ अन्तिम खाता तयार गर्ने आधार बनाउन,
- ✓ लेखापरीक्षणमा मद्दत पुर्याउन,

- ✓ नीति निर्णय र योजना निर्माणका लागि सहयोग पुर्याउन,
- ✓ व्यवस्थापनमा सहयोग पुर्याउन,
- ✓ दोहोरो प्रविष्टि सम्बन्धी गल्तीहरू पत्ता लगाउन,
- ✓ गल्ती तथा छलकपट रोकथाम गर्न मद्दत गर्दछ,
- ✓ दोहोरो प्रविष्टि सम्बन्धि गल्तीहरू सुधार गर्न सहयोग पुर्याउँछ,
- ✓ वासलात तयारीको आधिकारिकता प्रमाणित गर्न,
- ✓ अभिलेखहरू विश्वसनीय बनाउन मद्दत गर्दछ,
- ✓ विभिन्न खाताहरू को सारांश प्रदान गर्दछ आदि ।

- ✓ वित्तीय विवरण अन्तिम खाता तयारीका लागि सहयोग पुर्याउनु,
- ✓ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई बलियो बनाउनु,
- ✓ खाताहरुको प्रभावकारी ढंगले सूचिहरु तयार पार्नु,
- ✓ आर्थिक सूचनाहरु उपलब्ध गराउँनु,
- ✓ Assisting in the preparation of financial statement final accounts,
- ✓ Strengthen the internal control system,
- ✓ Prepare lists of accounts efficiently,
- ✓ Providing financial information,

- ✓ To check the arithmetical accuracy of the initial records and accounts in the books of account;
- ✓ Detect and correct errors in time,
- ✓ To find the account summary,
- ✓ To form the basis for preparing final accounts,
- ✓ To assist in the audit,

- ✓ To assist in policy making and planning,
- ✓ To assist in management,
- ✓ To detect double entry errors,
- ✓ Helps prevent errors and fraud,
- ✓ Helps to correct errors related to double entry,
- ✓ To verify the authenticity of balance sheet preparation,
- ✓ Helps make records reliable,
- ✓ Provides summary of various accounts etc.

सन्तुलन परिक्षणको उद्देश्यः (Purpose of Balance Test)

- अंकगणितीय शुद्धता परिक्षण गरी जाँच गर्नु
- सुरु अभिलेखका हिसाबको परीक्षण गर्नु,
- लेखापरीक्षणमा मद्दत पुर्याउनु,
- गल्ती पत्ता लगाई सुधारमा सहयोग गर्नु,
- खाताहरु को सारांश पत्ता लगाउनु,

- समयमा नै गल्तिहरू पत्ता लगाइ सुधार गर्नु
- अन्तिम खाता तयार गर्ने आधार बनाउनु,
- दोहोरो प्रविष्टि सम्बन्धी गल्तिहरू पत्ता लगाउनु,
- वासलात तयारीको आधिकारिकता प्रमाणित गरी विश्वसनीय बनाउनु आदि ।

- ☐ Check for arithmetic accuracy,
- ☐ To examine the accounts of the opening records,
- ☐ assist in audit,
- ☐ Assist in finding and correcting errors,
- ☐ Finding Summary of Accounts,

- ❑ Detect and correct errors in time,
- ❑ To form the basis for the preparation of final accounts,
- ❑ Detecting double entry errors,
- ❑ Verifying the authenticity of balance sheet preparation and making it credible etc.

सन्तुलन परीक्षण नमिलनुका कारणहरू

- ✓ गलत जोड (Wrong totaling),
- ✓ गलत साईडमा पोष्टिङ (Posting on wrong side),
- ✓ गलत रकम पोष्टिङ (Posting wrong amount),
- ✓ दोहोरो पोष्टिङ (Double posting),

- ✓ खातामा पोष्टिङ्ग गर्न छुटाउनु (Omission to posting into ledger),
- ✓ गलत मौज्दात निर्धारण (Wrongly balance),
- ✓ सन्तुलन परीक्षणमा गलत रूपमा देखाइएको (Wrong recorded in trial balance),
- ✓ सन्तुलन परीक्षणमा खातालाई छुटाउनु (Omission of account to be listed in trial balance),
- ✓ मौज्दात अगाडी ल्याउँदा हुने गल्ती (Errors in carrying forward)

लेखा अभिलेखका गल्तीहरू (Accounting Errors)

- आर्थिक कारोवारहरूको अभिलेख राख्ने क्रममा जानी वा जानीकन वा भूलवश भएका गल्तीहरूलाई लेखासम्बन्धी गल्तीहरू (Accounting errors) भनिन्छ
- आर्थिक कारोवारहरूको अभिलेख राख्ने क्रममा विभिन्न प्रकारका गल्ती हुन सक्छन्। यस्ता गल्तीहरू कर्मचारीको अज्ञानता, भूल वा अन्य प्राविधिक कारणबाट पनि हुन सक्दछन्
- लेखापाल या अन्य कर्मचारीहरूबाट नाजायज फाईदालिने मनसायबाट पनि गल्ती हुने गर्दछ

- जुनसुकै कारणबाट गल्ती भए पनि गलत अभिलेखनले व्यवसायको छविमा नकारात्मक प्रभाव पार्दछ,
- गलत अभिलेखबाट गलत किसिमका व्यावसायिक परिणामहरू देखा पर्दछन्। जसको कारणबाट आर्थिक विवरणहरू पनि गलत तरिकाले प्रस्तुत हुन पुग्दछन्,
- व्यवसायले वास्तविक नाफा-नोक्सानको अवस्था र सही वित्तीय जानकारी प्राप्त गर्नका लागि त्यस्ता गल्तीहरूको पहिचान गरी समयमै सच्याउनु आवश्यक हुन्छ,

- गलतीहरूलाई अवस्थाअनुसार कारण दिएर, खातामा थपेर वा नयाँ गोश्वारा अभिलेख तयार पारेर सच्याउन सकिन्छ,
- सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता लाग्ने वा नलाग्ने आधारमा गलतीहरू निम्न प्रकारका हुन्छन्:-
  - ❑ सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता लाग्ने गलतीहरू (Errors disclosed by trial balance).
  - ❑ सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता नलाग्ने गलतीहरू (Errors not disclosed by trial balance)

- ❑ Accounting errors are mistakes made knowingly or unknowingly or by mistake while keeping records of financial transactions.
- ❑ There can be various types of errors in keeping records of financial transactions. These errors can be due to employee's ignorance, mistakes or other technical reasons.
- ❑ Mistakes are also made by accountants or other employees with the intention of gaining illegal benefits

- ❑ Regardless of the cause of the mistake, misrepresentation can have a negative impact on the image of a business,
- ❑ Wrong records lead to wrong business results. Due to which financial statements are also misrepresented,
- ❑ In order for the business to obtain the true profit and loss situation and accurate financial information, it is necessary to identify and correct such errors in time.

- Errors can be corrected by giving reasons, adding to the account or creating a new Goshwara record, as the case may be.
- Based on whether or not the balance test detects faults, the faults are of the following types:-

❑ Errors disclosed by trial balance

❑ Errors not disclosed by trial balance

सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता लाग्ने गल्तीहरू (Errors disclosed by trial balance)

सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता लाग्ने गल्तीहरू (Errors disclosed by trial balance)

- कुनै गल्तीको कारणले सन्तुलन परीक्षणको डेबिट जम्मा र क्रेडिट जम्माको कुल योगमा फरक पार्दछ भने त्यस्तो गल्तीलाई सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता लाग्ने गल्ती (Errors disclosed by trial balance) भनिन्छ,
- यस्ता गल्तीहरूको कारणबाट सन्तुलन परीक्षण नमिल्ने हुन्छ,

- If there is a difference between the debit balance and the credit balance of the trial balance due to an error, then such an error is called an error disclosed by the trial balance.
- Due to such errors the Trial balance do not match,

क)आंशिक छुटको गल्ती (Error of partial omission)

- ❖ कुनै आर्थिक कारोवारको एक पक्षमा मात्र अभिलेख राखिएमा त्यस्तो गल्तीलाई आंशिक छुटको गत(Error of partial omission) भनिन्छ,
- ❖ यसरी एक पक्षमा मात्र प्रभाव देखाई राखिएको अभिलेखले सन्तुलन परीक्षणको कूल जम्मालाई असर पार्दछ,
- ❖ उदाहरणको लागि संगीताबाट रु. ५,००० को सामान खरिद गर्दा संगीताको खातामा क्रेडिट गरिएको तर खाताको डेबिट पक्षमा प्रविष्टि नगरिएको पाइएमा रु. ५,००० ले खरिद खातामा कम हुन गई सन्तुत परीक्षणमा पनि डेबिटको जम्मा कम हुन पुग्दछ, फलस्वरूप सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन।

- ❖ If records are kept on only one side of a financial transaction, such a mistake is called an error of partial omission.
- ❖ Thus a record showing an effect on only one side affects the aggregate of the trial balance,
- ❖ For example from Sangeeta Rs. 5,000 is found to be credited to Sangeeta's account on purchase of goods but not entered on the debit side of the account, Rs. 5,000 is reduced in the Purchases account and the debit balance is also reduced in the balance test, resulting in a non-matching trial balance .

ख) खातामा गलत रकमको प्रविष्टि (Posting wrong amount in account)

- ❖ प्रारम्भिक अभिलेख वा सहायक पुस्तिकाहरूबाट खातावहीमा प्रविष्टि गर्दा गलत रकम लेखिन गएमा एक पक्षीय प्रभाव पर्न गई सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन।
- ❖ उदाहरणको लागि बृक्षरोपणका लागि प्रविनाबाट प्राप्त भएको रु. ६,५०० नगद खातामा सही प्रविष्टि भयो तर प्रविनाको खातामा रु. ५०० मात्र प्रविष्टि भयो भने डेबिट र केडिट पक्षमा रकम फरक पर्न गई सन्तुलन परीक्षण योगफलमा प्रभाव पर्दछ।
- ❖ त्यसैगरी खरिद पुस्तिकाले जम्मा रु १०,००० देखाएको छ तर खरिद खातामा रु १,००० मात्र प्रविष्टि भए सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन।

- If the wrong amount is entered while making entries in the books of accounts from the journal records or subsidiary books, the balance test will not be satisfied due to biased effect.
- For example, Rs. received from Pravina for tree plantation. 6,500 was correctly entered in the cash account but in Pravina's account Rs. If only 500 is entered, the trail balance total will be affected due to difference of amount on Debit and Credit side.
- Similarly, the purchase book shows a total of Rs 10,000, but if only Rs 1,000 is entered in the purchase account, the trail balance does not match.

ग) खाताको गलत पक्षमा प्रविष्टि (Posting in wrong side of an account)

- ❖ प्रारम्भिक अभिलेख वा सहायक पुस्तिकाबाट कुनै खाताको गलत पक्षमा प्रविष्टि भएमा सन्तुलन परीक्षण प्रभाव पर्दछ, फलस्वरूप डेबिट पक्षको कूल योग र क्रेडिट पक्षको कूल योग समान हुदैन,
- ❖ उदाहरणको लागि विक्री पुस्तिकाले देखाएको रकम रु. ६०,००० विक्री खाताको क्रेडिटमा देखाउनुको सट्टामा डेबिटमा देखाइएमा, हरिलाई रु. १७,००० को सामान विक्री गर्दा हरिको खाता डेबिट गर्नुको सट्टा क्रेडिट गरिएमा सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन।

- If an entry is made on the wrong side of an account from the initial record or subsidiary ledger, a trail balance will be effected, as a result of which the total sum of the debit side and the total sum of the credit side will not be equal,
- For example, the amount shown in the sales brochure is Rs. 60,000 instead of being shown to the credit of the sales account, if it is shown in the debit, Hari will be charged Rs. 17,000 on sale of goods, if Hari's account is credited instead of debited, the balance test does not meet.

घ) सहायक पुस्तिका र खाताहरूमा रकमको गलत जोड (Wrong totaling of amount in subsidiary book and ledger accounts)

- ❖ सहायक पुस्तिका र खाताहरूको कूल जम्मा निकाल्दा गल्ती हुन गएमा पनि सन्तुलन परीक्षण प्रभावित हुन्छ सहायक पुस्तिकाको कूल योग गलत भएमा त्यसबाट तयार पारिने खाताहरूमा पनि गलत रकमको प्रविष्टि हुन पुग्छ।
- ❖ उदाहरणको लागि, खरिद पुस्तिकामा रकमको जोड गलत हुन गएमा खरिद खातामा रकम गलत हुन जान्छ जसले गर्दा सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन। त्यसै गरी कुनै खातामा डेबिट वा क्रेडिट पक्षको जोड निकाल्दा गल्ती हुन गएमा पनि त्यो खाताको मौज्दात रकममा फरक पर्न गई सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन।

- Even if there is a mistake in extracting the total of subsidiary books and accounts, the trail balance will be affected.
- For example, if the addition of the amount in the purchase book is wrong, the amount in the purchase account will be wrong, so the trail balance will not be met. Similarly, even if there is a mistake in adding the debit or credit side of an account, the balance amount of that account will not equal the trail balance .

ड) सन्तुलन परीक्षणमा गलत रकमको स्थानान्तरण (Transferring wrong amount in trial balance)

- ❖ खातावहीबाट सन्तुलन परीक्षणमा रकम चढाउदा कुनै खाताको रकम गल्ती लेखिएमा पनि सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन।
- ❖ जस्तै: खरिद खाताको रकम रु. ६,००० को सट्टा सन्तुलन परीक्षणमा रु. ६०० मात्र लेखेमा रु. ५,४०० ले फरक पर्न गई सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन। माथिका गल्तीहरूका अतिरिक्त सन्तुलन परीक्षणमा नै रकम जोड्नु गलत गरेमा वा कुनै खाताको मौज्दात सार्न छुटेमा पनि सन्तुलन परीक्षण मिल्दैन।

- Even if the amount of an account is wrongly written while paying the amount in the trail balance from the ledger, the trail balance will not match.
- For example: Purchase account amount is Rs. 6,000 instead of Rs. 600 only if written Rs. 5,400 does not meet the trail balance . In addition to the above errors, if the amount is added wrongly in the balance test itself or if the balance of an account is missed, the balance test will not pass.

सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता नलाग्ने गल्तिहरू (Error not disclosed by trail balance)

- ❖ सन्तुलन परीक्षणको डेबिट र क्रेडिटको जम्मा रकम बराबर भए भने पनि गल्तिहरू हुन सक्छन् त्यस्ता गल्तिहरूलाई सन्तुलन परीक्षणबाट पत्ता लगाउन सकिदैन।
- ❖ Even if the total amount of debit and credit of the balance test is equal, there may be errors, such errors cannot be detected by the balance test.

क)पूर्ण छुटको गल्ती (Error of complete omission)

- ❖ कुनै आर्थिक कारोवारको गोश्वारा अभिलेख नै तयार नगरिएमा वा सहायक पुस्तिकामा नै प्रविष्टि नभएमा वापूर्ण रूपले छुटेमा यस्तो गल्तीलाई पूर्ण छुटको गल्ती (Error of complete omission) भनिन्छ। यस्तो गल्तीले सन्तुलन परीक्षणमा कुनै प्रभाव पार्दैन,
- ❖ If the financial transaction record is not prepared or if there is no entry in the subsidiary book itself or if it is completely omitted, such a mistake is called an error of complete omission. Such a mistake has no effect on the trail balance.

❖ अर्थात छुट भएको अभिलेखको डेबिट र क्रेडिट दुबै पक्षमा प्रविष्टि नहुने हुनाले सन्तुलन परीक्षण मिल्न जान्छ । उदाहरणको लागि, ABC co.बाट रु. २५,००० को सामान खरिद गरिएको कारोवारको गोश्वारा भौचर नै तयार गर्न छुटेमा सन्तुलन परीक्षणमा यसको प्रभाव शून्य हुन जान्छ ।

❖ सविनलाई रु. १५,००० को सामान नगदमा विक्री गर्दा नगद खाता र विक्री खाता दुबैमा प्रविष्टि गर्न छुटेमा पनि सन्तुलन परीक्षणको कूल योगफल बराबर हुन्छ ।

- ❖ If there is no entry on both the debit and credit side of the discounted record, the trail balance will be match. For example, from ABC co., Rs. 25,000 in case of purchase of goods of Rs. 25,000 in case of failure to prepare Goshwara voucher itself, its effect on trail balance will be zero.
- ❖ AaroHi was paid Rs. 15,000 in case of sale of goods for cash, even if entry is omitted in both the cash account and the sales account, the total of the trial balance is equal.

ख) गलत खातामा सही रकमको प्रविष्टि (Posting amount in wrong account)

- ❖ कुनै कारोवारको गलत खातामा प्रविष्टि हुन पुगेमा पनि सन्तुलन परीक्षण मिल्न जान्छ ।
- ❖ For Example. रमाबाट रु. ३५,००० रकम प्राप्त गर्दा रमाको खाता क्रेडिट गर्नु पर्दछ । तर भूलवश हरिको खाता क्रेडिट हुन पुग्यो भने पनि सन्तुलन परीक्षणमा कुनै असर पर्दैन किनभने खाता गलत भएमा पनि सही पक्षमा नै रकमको प्रविष्टि भएको हुन्छ ।

- ❖ Even if a transaction is entered in the wrong account, the trail balance will be reconciled.
- ❖ For Example. Rama from Rs. 35,000 should be credited to Rama's account. But even if Hari's account is credited by mistake, there is no effect on the trail balance because even if the account is wrong, the amount has been entered on the correct side.

ग) पूरक गल्ती (Compensating error)

- ❖ एउटा गल्तीलाई समान प्रकारको अर्को गल्तीले हटाउन वा सच्याउन सक्ने अवस्थाको गल्तीलाई पूरक गल्ती (Compensating error) भनिन्छ,
- ❖ पूरक गल्तीमा कम्तीमा दुई समान प्रकारका गल्तीहरू भएका हुन्छन्।
उदाहरणको लागि, तलव भुक्तानीमा रु. २०,००० को सट्टा रु. २,००० लेखियो र ज्याला भुक्तानी गर्दा रु. २,००० को सट्टा रु. २०,००० लेखियो भने पहिलो गल्तीलाई दोश्रो गल्तीले ढाकछोप गर्दछ र सन्तुलन परीक्षणको दुबै पक्ष वरावर हुन्छ।

- An error in which one error can be removed or corrected by another error of the same type is called a compensating error.
- A complementary fault consists of at least two similar faults. For example, instead of Rs.20,000 in salary payment, Rs. 2,000 was written and on payment of wages Rs. If Rs 20,000 is written instead of Rs 2,000, the first error is covered by the second error and both sides of the trail balancing will be equal.

घ)सैद्धान्तिक गल्ती (Error of principle)

- ❖आर्थिक कारोवारको अभिलेख राख्दा लेखाका मूल्य, मान्यता, सिद्धान्त वा अवधारणाहरूको पालना नगर्नाले हुन जाने गल्तीलाई सैद्धान्तिक गल्ती (Error of principle) भनिन्छ,
- ❖पूँजीगत शीर्षक र आयगत शीर्षकको उचित वर्गीकरण नहुँदा यस्तो प्रकारको गल्ती हुन जान्छ,
- ❖उदाहरणको लागि, मेशिन खरिद गर्दा तिरिएको ढुवानी खर्च रु. २,००० लाई मेशिनको मूल्यमा जोडेर मेशिन खाता मै डेबिट गर्नु पर्नेमा छुट्टै ज्याला खाता खोलिएमा पनि सन्तुलन परीक्षणमा असर पर्दैन।

- ❖ Error of principle is a mistake that occurs due to not following accounting values, beliefs, principles or concepts while keeping records of financial transactions.
- ❖ Due to lack of proper classification of capital title and income title, this type of error will happen.
- ❖ For example, the shipping charges paid on purchase of a machine are Rs. 2,000 should be added to the price of the machine and debited to the machine account, even if a separate wage account is opened, the balance test will not be affected.

ड) प्रारम्भिक पुस्तिकामा गलत रकमको प्रविष्टि (Recording wrong amount in original books of error)

- ❖ कुनै आर्थिक कारोवारलाई गोश्वारा भौचर वा सहायक पुस्तिकामा प्रविष्टि गर्दा नै गलत रकम लेखिएमा यसले सन्तुलन परीक्षणलाई कुनै असर पार्दैन,
- ❖ उदाहरणको लागि, ममता किराना पशलबाट रु.६०,००० को सामान खरिद गरिएको कारोवारलाई खरिद रु.६,००० मात्र प्रविष्टि गरिएमा पनि सन्तुलन परीक्षण मिल्न जान्छ।

- ❖ If an incorrect amount is entered while entering a financial transaction in the Goshwara Voucher or Subsidiary Book, it will not affect the balance test.
- ❖ For example, a transaction in which goods worth Rs.60,000 were purchased from Mamta Kirana Pashal would meet the balance test even if the purchase was entered for Rs.6,000 only.

गल्तीहरूको सुधार(Rectification of Errors)

- ❖ आर्थिक कारोवारहरूको हिसाव किताब राख्ने क्रममा प्रारम्भिक पुस्तिका वा खातावहीहरूमा भएका सच्याउने कार्यलाई गल्तीहरूको सुधार (Rectification of errors) भनिन्छ,
- ❖ व्यवसायले सही नाफा नोक्सानको अवस्था र वित्तीय अवस्थाको निर्धारण गर्नको लागि कुनै गल्तीहरू पत्ता लगाइसके पछि तिनीहरूलाई तुरुन्तै सच्याउनु पर्दछ,

- ❖ Rectification of errors is the act of making corrections in the preliminary books or books of account in the accounting of financial transactions.
- ❖ The business must correct any errors immediately after they are discovered, in order to determine the correct profit and loss position and financial position.

- ❖लेखा अभिलेखनमा भएका गल्तीहरूलाई मेटेर, गल्ती भएको पाना च्यातेर वा अको रकम लेखेर सच्याउने कार्य राम्रो मानिदैन किनभने यसले हिसाब किताबको विश्वसनीयता र वैधतामा असर पार्नुका साथै छलकपटको सम्भावना पनि उत्ति कै रहन्छ,
- ❖गल्ती सच्याउनु पूर्व पत्ता लगाइएका गल्तीहरू सन्तुलन परीक्षण तयार गर्नु पूर्व पत्ता लागेका हुन या सन्तुलन परीक्षण तयार गरिसके पश्चात पत्ता लागेका हुन भन्ने कुरामा ध्यान दिनु पर्दछ ।

- ❖ It is not considered good to correct the errors in the accounting records by erasing, tearing out the wrong page or writing an incorrect amount because it affects the reliability and validity of the accounting book and the possibility of fraud remains the same.
- ❖ It should be noted that the errors detected before the correction of the error were detected before the preparation of the trail balance or after the preparation of the balance test.

गल्ती सच्याउने प्रयोजनको लागि समयको कारणले हुने गल्तीका अवस्थालाई निम्नानुसार देखाउन सकिन्छः

दुई पक्षीय गल्तीहरूको सुधार (Rectification of Two Sided Error)

- ❖ कुनै गलत कारोवारको दुबै पक्ष डेबिट र क्रेडिटमा समान रकमको असरबाट हुन जाने गल्तीलाई दुई पक्षीय गल्ती (Two sided errors) भनिन्छ,
- ❖ An error caused by the effect of the same amount on debit and credit on both sides of a wrong transaction is called two sided errors.

- ❖ सन्तुलन परीक्षणले पत्ता लगाउन नसक्ने सबै प्रकारका गल्तीहरू दुई पक्षीय गल्ती अन्तर्गत पर्दछन् गल्तीहरूले सन्तुलन परीक्षणलाई कुनै पनि असर गर्दैन,
- ❖ सन्तुलन परीक्षण तयार गर्नु अघि र तयार गरिसकेपछि पत्ता लागेका द्विपक्षीय गल्तीहरूको सुधारको प्रकृया एउटै हुने गर्दछ,

- ❖ दुई पक्षीय गल्तीले दुईवटा खातालाई प्रभावित पार्ने हुनाले यस्ता गल्तीहरूको सुधार गर्नको लागि सुधारिएको अभिलेख (Rectified entry) तयार गर्नु पर्ने हुन्छ,
- ❖ दोहोरो लेखा प्रणालीको सिद्धान्त अनुसार कुनै दुई खाताहरूलाई प्रभाव पारी गोश्वारा भौचर तयार गरेर यस्ता गल्तीहरूको सुधार गर्न सकिन्छ ।

- ❖ All types of faults which cannot be detected by the trail balance fall under two-sided faults. The faults do not affect the trail balance at all.
- ❖ The process of preparing the trail balance and correcting the bilateral errors found after preparation is the same.
- ❖ Since double-sided mistakes affect two accounts, a rectified entry should be prepared to correct such mistakes.
- ❖ According to the principle of double entry accounting system, such errors can be rectified by preparing Goshwara vouchers affecting any two accounts.

गल्तीहरू सुधारका लागि निम्न चरणहरू अपनाउन सकिन्छः (The following steps can be taken to correct the errors)

चरण १: सही गोश्वारा भौचरको पहिचान गर्ने।

चरण २: गल्तीले भएको गोश्वारा भौचरलाई पनि लेख्ने।

चरण ३: सही गोश्वारा भौचरलाई गलत गोश्वारा भौचरले भाग गर्ने।

चरण ४: भाग चिन्हलाई गुणनमा परिणत गरी अभिलेख उल्ट्याउने।

चरण ५: आवश्यक समायोजन गर्ने र सधारिएको अभिलेख पत्ता लगाउने।

Step 1: Identifying the correct General Voucher.

Step 2: Write the General Voucher as well.

Step 3: Dividing the correct General Voucher by the wrong General Voucher.

Step 4: Invert the record by converting the divide to multiplication.

Step 5: Make the necessary adjustments and locate the updated records.

सन्तुलन परीक्षणका प्रकारहरू (Type of Trail Balance)

समायोजन अधिको सन्तुलन परीक्षण

(Unadjusted trail balance)

समायोजन पछिको सन्तुलन परीक्षण

(Adjusted trail balance)

खाता बन्द पछिको सन्तुलन परीक्षण

(Post closing trail balance)

सन्तुलन परीक्षण तयार पार्ने विधि

(Method of prepare trail balance)

कुल विधि (Total Method)

मिश्रित विधि (Mixed Method)

मौज्दात विधि (Balance Method)

कुल विधि (Total Method)

- ✓ सन्तुलन परीक्षणमा हरेक खाताहरूको डेबिट र क्रेडिट दुवै पक्षको कुल रकमहरूलाई सन्तुलन परीक्षणको सम्बन्धित पक्षमा राखी सन्तुलन परीक्षण पारिन्छ।
- ✓ यस विधिमा प्रत्येक खाताको डेबिट रकम र क्रेडिट रकमको जोड जम्मा लेखिन्छ।
- ✓ अन्त्यमा सबै खाताको डेबिटको जोड जम्मा बराबर क्रेडिटको जोड जम्मा गरिन्छ र बराबर हेरिन्छ।

- ✓ In the trail balance , the total amounts of both the debit and credit sides of each account are checked by keeping the respective side of the trail balance .
- ✓ In this method, the debit amount and credit amount of each account are added together.
- ✓ Finally, the sum of the debits of all the accounts is equal to the sum of the credits and is seen as equal.

मिश्रित विधि (Mixed Method)

- ✓ सन्तुलन परीक्षण तयार पार्ने क्रममा केही खाताहरूको कूल रकम र केही खाताहरूको मौज्दात रकम राखी सन्तुलन परीक्षण तयार पारिन्छ ।
- ✓ सामान्यतया आम्दानी, खर्च, फाईदा र घाटा जस्ता शीर्षकहरूको कुल रकम राखिन्छ भने सम्पत्ती, दायित्व र पूँजीसँग सम्बन्धित खाताहरूको मौज्दात रकम राखी सन्तुलन परीक्षण तयार पार्ने गरिन्छ ।

- ✓ While preparing the trail balance , the trail balance is prepared by keeping the total amount and the balance amount of some accounts.
- ✓ Generally, the total amount of the headings like income, expenditure, profit and loss is kept, while the balance of the accounts related to assets, liabilities and capital is prepared by keeping the trail balance .

मौज्दात/शेष विधि (Balance Method)

- ✓ प्रत्येक खाताको अन्त्यमा बाँकी मौज्दात डेबिट वा क्रेडिट कुन पक्षमा रहन्छ लेखिन्छ र अन्त्यमा जोड जम्मा गरिन्छ।
- ✓ नमिलेको भए कुन खाताको मौज्दातमा फरक परेको हो भिडान गरिन्छ र पुनः हिसाब मिलान गरिन्छ।
- ✓ $Dr = Cr$ बराबर भए नभएको जाँच गरिन्छ र बराबर भए कारोबार मिलेको मानिन्छ।
- ✓ यो विधि बढी प्रचलनमा रहेको छ।
- ✓ सन्तुलन परीक्षण तयार गर्दा खाताहरूको मौज्दात रकमलाई सम्बन्धित पक्षमा राखीएको हुन्छ भने उक्त विधिलाई मौज्दात विधिका रूपमा चिनिन्छ।

- ✓ At the end of each account the remaining balance is written on which side it is debit or credit and the balance is added at the end.
- ✓ If they do not match, the difference in the balance of the account is checked and the accounts are reconciled again.
- ✓ It is checked whether $Dr = Cr$ is equal and if it is equal, the transaction is considered to be successful.
- ✓ This method is more popular.
- ✓ While preparing the trial balance, the balance amount of the accounts is kept on the respective side, then the method is known as the balance method.